

ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΩΣ : 376 /1993

Αριθμός Πρωτοκόλλου : 11095/92

ΤΟ ΝΟΜΙΚΟΝ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Ο Λ Ο Μ Ε Λ Ε Ι Α

Συνεδρίαση της 10.6.1993

Σύνθεση : Πρόεδρος : Γεώργιος Σγουρίτσας

Αντιπρόεδροι : Β. Ρεντζεπέρης, Α. Παπαντωνόπουλος, Σ. Αργυρό-
πουλος.

Νομικοί Σύμβουλοι : Α. Χρυσανθακόπουλος, Ι. Ιακωβάκης, Α. Παπίδας,
Μ. Βεκρής, Ε. Κορουγένης, Α. Κομισσόπουλος,
Κ. Παπακώστας, Δ. Ράπτης, Π. Καμαρινέας,
Β. Κολοβός, Ρ. Αντωνακόπουλος, Γ. Παπασωτηρίου,
Ι. Μισαηλίδης, Χ. Παπαχρίστου, Χ. Φραγκούλης,
Ν. Γεράσιμος, Δ. Γριμάνης, Κ. Βολτής, Χ. Τσεκούρας,
Ε. Βολάνης, Σ. Σκουτέρης, Π. Κισσούδης.

Πάρεδροι (Γνώμες άνευ ψήφου) : Χ. Θωμόπουλος, Μ. Απέσσος,
Π. Τριανταφυλλίδης, Ε. Λεπίδας.

Εισηγητής : Μιχαήλ Α. Απέσσος, Πάρεδρος Ν. Σ. Κ.

Αριθμός Ερωτήματος : 1039995/1599/Α0011/22.4.1992 Υπ. Οικ/κών -
Γ. Δ. Φ και Δ. Π - 11ης Δ/νσεως - Τμ. Α', το οποίο αναπέμπεται στην
Ολομέλεια του Ν. Σ. Κ μετά την επ' αυτού γνωμοδότηση, υπ' αριθ.
649/1992 του Γ' Τμήματος και το υπ' αριθμ. πρωτ.
1121567/4091/Α0011/27.11.1992 έγγραφο της παραπάνω υπηρεσίας.

Περίληψη Ερωτήματος : Τρόπος εποπτείας εκ μέρους της αρμοδίας
υπηρεσίας της τήρησης, κοινωφελούς χαρακτήρα, όρου σε
περιπτώσεις διαθήκης ή δωρεάς προς υφιστάμενα ιδρύματα κλπ,
κατ' άρθρον 96 ΑΝ 2039/1939. Ζητήματα σχετικά με τον όρο περί
αναπαλλοτριώιου.

Επί του παραπάνω ερωτήματος η Ολομέλεια του Νομικού
Συμβουλίου του Κράτους εγνωμοδότησε ως ακολούθως:

Ι. Η δοθείσα στο εν θέματι ερώτημα απάντηση, με την ως
άνω γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος του Ν. Σ. Κ, είναι ότι στις
αναφερόμενες σ' αυτό περιπτώσεις διαθήκης ή δωρεάς (κατάλειψη

περιουσιακού στοιχείου σε νοσοκομείο με τον όρο να διατηρείται μία κλίνη για την δωρεάν νοσηλεία απόρων κατοίκων της γενέτειρας του διαθέτη ή δωρητή, κατάλειψη ακινήτου σε δήμο, με τον όρο του αναπαλλοτριώτου, προς στέγαση του δημοτικού μουσείου, κατάλειψη ακινήτου σε κοινότητα για να χρησιμοποιηθεί ως παιδική χαρά), υπάρχει ειδικά προσδιορισμένος από τον διαθέτη ή δωρητή κοινωφελής σκοπός και συνεπώς πρόκειται περι συστάσεως κεφαλαίου αυτοτελούς διαχειρίσεως, κατ'άρθρον 96 παρ.1 ΑΝ 2039/1939, υπαγομένου στην εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών, κατά τα οριζόμενα στις διατάξεις των άρθρων 97 και επ. ΑΝ 2039/1939.

Όμως η ερωτώσα υπηρεσία, με το αναπεμπτικό έγγραφό της, κατ'αρχήν ισχυρίζεται, αβασίμως, γιατί τούτο δεν περιλαμβάνετο στο ερώτημα, ότι η παραπάνω γνωμοδότηση δεν αντιμετώπισε την περίπτωση διαθήκης ή δωρεάς ακινήτου σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο με τον όρο του αναπαλλοτριώτου, χωρίς να καθορίζεται με την συστατική πράξη η εκτέλεση ειδικού κοινωφελούς σκοπού ή έργου με το καταλειπόμενο ακίνητο.

Περαιτέρω η ίδια υπηρεσία, εκφράζει τις αντιρρήσεις της, για τον γενόμενο από την γνωμοδότηση χαρακτηρισμό, της διαθέσεως ακινήτου σε δήμο ή κοινότητα για την στέγαση μουσείου ή για την δημιουργία παιδικής χαράς, ως κεφαλαίου αυτοτελοῦς διαχειρίσεως, υπηρεζομενη στον ισχυρισμό ότι λόγω της φύσεως του συγκεκριμένου κοινωφελούς σκοπού (μουσείου-παιδικής χαράς), του οποίου η εκτέλεση δεν συνδέεται με την πραγματοποίηση εσόδων και εξόδων, είναι αδύνατη η υποβολή προϋπολογισμού, απολογισμού, και ισολογισμού, στο Υπ.Οικ/κών κάτι που αποτελεί, κατά την υπηρεσία, το μοναδικό μέσο ασκήσεως εποπτείας, εκ μέρους του Υπουργού Οικονομικών, της τηρήσεως του κοινωφελούς σκοπού. Για τους παραπάνω λόγους εισηγήθηκε και την παραπομπή του θέματος στην Ολομέλεια του Ν.Σ.Κ.

II. Στο άρθρο 96 ΑΝ 2039/1939 ορίζεται ότι:

"1. Περιουσία διατιθεμένη κατά τα εν τω ανωτέρω άρθρω προς εκπλήρωσιν ειδικού κοινωφελούς σκοπού, η εκτέλεσις του οποίου ανατίθεται δια της συστατικής πράξεως εις υφιστάμενα ιδρύματα, σωματεία, πάσης φύσεως οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως, νομικά πρόσωπα κλπ, άνευ ειδικωτέρου καθορισμού τρόπου διοικήσεως, αποτελεί κεφάλαιον αυτοτελοῦς διαχειρίσεως, διακεκριμένης της λοιπής περιουσίας αυτών.

Δια Β. Διαταγμάτων εκδιδόμενων προτάσει του Υπουργού των Οικονομικών και του ως εκ του σκοπού Υπουργού δύνανται να ορίζονται αι λεπτομέρειαι του τρόπου εκτελέσεως των σκοπών των περιών η παρούσα παράγραφος περιουσιών.

2. Κληρονομίαι, κληροδοσίαι και δωρεαί προς τα εν τη προηγουμένη παραγράφω αναφερόμενα ιδρύματα κλπ, χωρίς να προσδιορίζεται ειδικώτερον ή να συναγεται επαρκώς εκ της συστατικής πράξεως ο επιδιωκόμενος σκοπός, θεωρούνται ως καταλειφθείσαι προς εξυπηρέτησιν του σκοπού, ον επιδιώκει κατά τον προορισμόν του το ίδρυμα κλπ. Τα ιδρύματα κλπ υποχρεούνται να αναφέρωσιν εις το Υπουργείον Οικονομικών πάσαν είσπραξιν κληρονομιών, κληροδοσιών και δωρεών υπό οιονδήποτε τύπον ή και αγράφως εάν συνέστησαν αι τελευταίαι αύται".

Επίσης στο άρθρο 97 παρ. 1 του ίδιου νόμου ορίζεται ότι:

"Περιουσίαι περί ων τα άρθρ. 95 και 96 του παρόντος εκκαθαρίζονται κατά τα άρθρα 63 και επόμενα του παρόντος και υπάγονται εις την εποπτείαν του Υπουργείου των Οικονομικών. Εις την περίπτωσιν της παραγρ. 2 του άρθρου 96 η εποπτεία του Υπουργείου των Οικονομικών ασκείται μέχρι της εκκαθαρίσεως της περιουσίας και παραδόσεως αυτής εις το ίδρυμα...".

Ακόμη στα μεν άρθρα 101 και 102 του παραπάνω νόμου καθιερώνεται η υποχρέωση των διοικούντων κοινωφελή ιδρύματα προς υποβολή στο Υπουργείο Οικονομικών προϋπολογισμών, απολογισμών και ισολογισμών, στο δε άρθρο 104 ορίζεται ότι η ίδια υποχρέωση υπάρχει και για τα κεφάλαια αυτοτελούς διαχειρίσεως του άρθρου 96 παρ.1.

Εξ άλλου στο μεν άρθρο 1 του Ν. 455/1976, ορίζεται ότι η κατά την παρ. 2 του άρθρου 109 Σ.αξιοποίηση ή διάθεση της καταληφθείσας ή δωρηθείσας υπέρ κοινωφελούς σκοπού περιουσίας, με τον όρο του αναπαλλοτριώτου, μπορεί να γίνει με τους ενδεικτικά αναφερόμενους σ' αυτό τρόπους, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται και η εκποίηση και τοποθέτηση του τιμήματος σε άλλη επένδυση, στο δε άρθρο 3 ορίζεται ότι την αίτηση ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου, για έκδοση αποφάσεως επί του ζητήματος τούτου, μπορεί να υποβάλει μεταξύ άλλων και ο Υπουργός Οικονομικών.

III. Από τον συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων προκύπτει, όπως έγινε δεκτό και με την υπ' αριθ. 649/1992 γνωμοδότηση του Γ' Τμήματος, ότι στις αναφερόμενες στο ερώτημα περιπτώσεις για τις οποίες η υπηρεσία εκφράζει αμφιβολίες, υπάρχει ειδικά προσδιορισμένος από τον διαθέτη ή δωρητή κοινωφελής σκοπός που είναι, αντιστοίχως, η στέγαση δημοτικού μουσείου και η λειτουργία παιδικής χαράς, του οποίου κοινωφελούς σκοπού η εκτέλεση ανατίθεται σε υφιστάμενο ίδρυμα ή Ο.Τ.Α, ως ανιαποκρινόμενη απλώς στα γενικότερα καθήκοντά του, χωρίς καθορισμό του τρόπου διοικήσεως. Συνεπώς στις περιπτώσεις αυτές πρόκειται περί κεφαλαίων αυτοτελούς διαχειρίσεως υπαγομένων στην εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών.

Για τον χαρακτηρισμό δε αυτό είναι απαραίτητη η προσφυγή στη διατυπωθείσα βούληση του διαθέτη ή δωρητή και γι' αυτό στερείται σημασίας η πραγματοποίηση ή μη εσόδων και εξόδων, συνεπεία της εκπληρώσεως του κοινωφελούς σκοπού, πέραν του ότι και τούτο πολλές φορές μπορεί να συμβάλει (πχ ύπαρξη εσόδων από κηλιέρωση εισιτηρίου και χρησιμοποίηση τούτων για την συντήρηση του μουσείου ή της παιδικής χαράς). Εξ άλλου η εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών στις περιπτώσεις αυτές μπορεί ν' ασκηθεί και με άλλες μορφές ελέγχου, εκτός της υποβολής προϋπολογισμού, απολογισμού και ισολογισμού (πχ επιθεώρηση οικονομικής διαχειρίσεως).

IV. Σχετικά με τα ζητήματα του όρου περί αναπαλλοτριώτου, που τίθενται για πρώτη φορά με το υπ' αριθ. πρωτ. 1121567/4091/Α0011/27.11.1992 έγγραφο του Υπουργείου Οικονομικών-Γεν. Δ/νσεως Φορολογίας και Δ.Π -11ης Δ/νσεως (αναπεμπτικό) και ειδικότερα: α) Για το αν στην περίπτωση καταλείψεως ακινήτου, με τον παραπάνω όρο, σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο, χωρίς προσδιορισμό, στη συστατική πράξη, ειδικού κοινωφελούς σκοπού, η εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών θα τερματίζεται με την περιέλευση του ακινήτου στο δικαιούχο νομικό πρόσωπο, καθώς και αν στην περίπτωση αυτή η τυχόν, μετά το στάδιο τούτο, άσκηση από τον ως άνω Υπουργό αιτήσεως για επωφελέστερη αξιοποίηση του ακινήτου (Ν.455/1976) συνιστά εποπτεία επί της περιουσίας αυτής β) Για την χρονική διάρκεια του παραπάνω όρου γ) Για την ανάγκη ή όχι εφαρμογής του Ν.455/1976, αν στην παραπάνω περίπτωση το δικαιούχο νομικό πρόσωπο είναι μεν

κοινωφελές αλλά δεν εποπτεύεται από τον Υπουργό Οικονομικών και επιθυμεί την διάθεση του ακινήτου πάλι για κοινωφελή σκοπό διαφορετικό όμως απ'αυτόν που επιδιώκει το ίδιο, καθώς και αν στην τελευταία αυτή περίπτωση η σχετική αίτηση προς το δικαστήριο μπορεί να υποβληθεί και από τον Υπουργό Οικονομικών δ) Για το αν στην ίδια (τελευταία) περίπτωση απαιτείται τροποποίηση του καταστατικού του δικαιούχου νομικού προσώπου, ως προς τον επιδιωκόμενο απ'αυτό κοινωφελή σκοπό και ε) Για το αν (στην ίδια πάντοτε περίπτωση) η διαφοροποίηση κατόπιν δικαστικής απόφασης, του κοινωφελούς σκοπού διαθέσεως του ακινήτου, εν σχέσει με τον επιδιωκόμενο από το νομικό πρόσωπο σκοπό, καθιστά, εκ των υστέρων, την αφεθείσα περιουσία κεφάλαιο αυτοτελούς διαχειρίσεως, συνάγεται από τις παραπάνω διατάξεις ότι: α) Εφ'όσον στη διαθήκη ή δωρεά του ακινήτου με τον όρο τούτο, προς υφιστάμενο νομικό πρόσωπο, δεν καθορίζεται η εκτέλεση ειδικού κοινωφελούς σκοπού, τότε σύμφωνα με τις παραπάνω διατάξεις πρόκειται για κατάλειψη προς εξυπηρέτηση του σκοπού που επιδιώκει κατά τον προορισμό του το ίδρυμα και όχι για κεφάλαιο αυτοτελούς διαχειρίσεως. Συνεπώς στην περίπτωση αυτή η εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών ασκείται μέχρι της εκκαθαρίσεως της περιουσίας και παραδόσεως της στο δικαιούχο νομικό πρόσωπο, τυχόν δε υποβολή, από τον εν λόγω Υπουργό, αιτήσεως, προς το αρμόδιο δικαστήριο, για την επωφελέστερη αξιοποίηση και διάθεση της περιουσίας, κατ'εφαρμογήν του Ν.455/1976, προϋποθέτουσα οπωσδήποτε κατάλειψη υπέρ κοινωφελούς σκοπού και συνεπώς διάθεση υπέρ νομικού προσώπου αυτού του είδους, εφ'όσον εν προκειμένω δεν προσδιορίζεται από τον διαθέτη ή δωρητή ο σκοπός, συνιστά μεν, εννοιολογικώς, ανάμειξη στην υπόθεση, επιτρεπομένη από τον παραπάνω νόμο, όχι όμως και εποπτεία, σύμφωνα με τις διατάξεις της παρ. 1 του άρθρου 97 του ΑΝ 2039/1939. Βέβαια στην περίπτωση αυτή, εφ'όσον η περιουσία κατελείφθη για την εκπλήρωση όχι ειδικού κοινωφελούς σκοπού αλλά εκείνου τον οποίο επιδιώκει το δικαιούχο νομικό πρόσωπο, και η καταλιπομένη περιουσία ενσωματώνεται σ'εκείνη του νομικού προσώπου, μετά την παράδοση της σ'αυτό, ακολουθούσα την τύχη της, η τυχόν εφαρμογή της διαδικασίας του Ν.455/1976 προϋποθέτει συνολική αδυναμία πραγματοποιήσεως του σκοπού του κοινωφελούς νομικού προσώπου, μη νοουμένης αδυναμίας

πραγματοποιήσεως του κοινωφελούς σκοπού και επομένως αλλαγής του, μόνο κατά το μέρος που αφορά την καταλειφθείσα κατά τ'ανωτέρω στο νομικό πρόσωπο περιουσία.

β) Όσον αφορά την διάρκεια του όρου περί αναπαλλοτριώτου, αυτό εξαρτάται από την βούληση του διαθέτη ή δωρητή, όπως διατυπώνεται στη σχετική συστατική πράξη. Σε κάθε όμως περίπτωση ο όρος αυτός μπορεί να καταργηθεί με προσφυγή στη διαδικασία του Ν.455/1976.

γ) Περαιτέρω, στην περίπτωση καταλείψεως ακινήτου, με τον όρο του αναπαλλοτριώτου, σε υφιστάμενο νομικό πρόσωπο κοινωφελούς χαρακτήρα, μη εποπτευόμενο όμως από το Υπ.Οικ/κών, για την εκπλήρωση των σκοπών του, τότε για την επωφελέστερη αξιοποίηση η διάθεση του ακινήτου είναι απαραίτητη η εφαρμογή του Ν.455/1976, δεδομένου ότι η κατάλειψη έχει γίνει (εμμέσως λόγω της φύσεως του δικαιούχου νομικού προσώπου) προς εκπλήρωση κοινωφελούς σκοπού. Η σχετική αίτηση μπορεί να υποβληθεί και από τον Υπουργό Οικονομικών, χωρίς τούτο να συνιστά, κατά τα προεκτεθέντα, εποπτεία, δεδομένου ότι ως προϋπόθεση εφαρμογής του νόμου αυτού τίθεται μόνον η διάθεση περιουσίας υπέρ κοινωφελούς σκοπού, και όχι ο χαρακτήρας αυτής ως συστάσεως ιδρύματος, κεφαλαίου αυτοτελούς διαχειρίσεως κλπ, ή η υπαγωγή του δικαιούχου νομικού προσώπου στην εποπτεία του Υπουργού Οικονομικών. Βεβαίως ως προαναφέρθη (στοιχ.γ) προϋποτίθεται συνολική αδυναμία εκπληρώσεως του σκοπού του νομικού προσώπου.

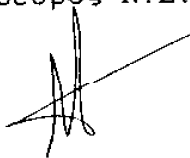
δ) Η ανάγκη τυχόν τροποποιήσεων του καταστατικού νομικού προσώπου κοινωφελούς χαρακτήρα, μη εποπτευομένου από τον Υπουργό Οικονομικών, στο οποίο κατελείφθη ακίνητο με τον όρο του αναπαλλοτριώτου, μετά την εφαρμογή της διαδικασίας του Ν. 455/1976, προκειμένου να γίνει δυνατή η διάθεση του ακινήτου αυτού για σκοπό διάφορο από τον οριζόμενο στο καταστατικό του, προϋποθέτουμε κατά τ'ανωτέρω αλλαγή σκοπού συνολικά του νομικού προσώπου, θα κριθεί κάθε φορά με βάση τις διέπουσες το νομικό τούτο πρόσωπο νομοθετικές διατάξεις καθώς και τους όρους του καταστατικού, θέματα τα οποία εν πάση περιπτώσει εκφεύγουν του κύκλου του τιθεμένου ερωτήματος.

ε) Τέλος, στην ίδια, ως άνω, περίπτωση, μεταβολή του κοινωφελούς σκοπού, μόνον ως προς το καταλειφθέν ακίνητο, κατ'εφαρμογήν του Ν.455/1976 και έλλειψη ταυτότητας του νέου

σκοπού με αυτόν του δικαιούχου νομικού προσώπου, δεν είναι νοητή γιατί σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, η αδυναμία πραγματοποίησε του κοινωνικού σκοπού και επομένως η ανάγκη αλλαγής του μόνον ως συνολική μπορεί να νοηθεί. δηλαδή τόσο για το δικαιούχο νομικό πρόσωπο όσο και για την καταλειφθείσα περιουσία, εφόσον η τελευταία έχει διατεθεί όχι για ειδικό σκοπό αλλά για εκείνον του νομικού προσώπου.

V. Κατόπιν τούτων στα τιθέμενα ερωτήματα αρμόζουν οι παραπάνω απαντήσεις.

Ο Εισηγητής
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ

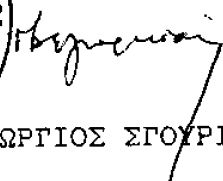
Μιχαήλ Απέσσος

Εθεωρήθη

Αθήνα, 23 Ιανουαρίου 1993

Ο Πρόεδρος του Ν.Σ.Κ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΓΟΥΡΙΤΣΑΣ

GNMD11M